
Доживљаји мачка Тоше, Бранко Ћопић

Месец им се само смешка

Једног дана, човек по имену Триша ходао је поред својих малих кола која је вукао магарац. На њима је био џак у којем се нешто мрдало. Чича Триша би с времена на време проговорио са џаком. Пролазници су мислили да је луд или пијан. Он се смешкао и говорио : „Сад ти се смркло, господине мој!“ Џак би се само мало помакнуо као да немарно слеже раменима.

На сваки минут чича Триша је својим зеленим очима гледао у модре вирове. Али зашто? Зато што је хтео да џак баци у вир, а ниједан му се није толико свидео да би у њега бацио свог неваљалог мачка Тошу, који је поред толико мишева у млину појео његову сланину.

Из Тошиног дневника смо сазнали да је волео и рибу, али да се плашио воде па је на свакакве начине покушао да је намами из ње. Да ли се питате зашто је чича Триша убацио Тошу у џак? Зато што је свака храна којој би се Тоша приближио само нестала и завршила у његовом стомаку.

Дуго су се тако возили низ реку све док мачак није осетио мирис рибе, а чича Триша мирис вина. Убрзо стигоше до старе крчме изнад чијих врата су била нацртана два магарца, испод којих је писало крупним словима "КРЧМА КОД ТРИ МАГАРЦА". Питао се чича Триша где је трећи магарац, а крчмар је онако, више за себе, рекао: "Трећи си ти који улазиш овамо!" Магарца остави са мачком у колима и уђе у крчму гунђајући : „Најпре ћу се добро напити да растерам тугу, па ћу тек онда бацити овог свог неваљалца у воду.“ Млинар и крчмар су почели заједно да пију и толико су много попили да им се учинило да им с неба намигује месец. Почели су да га дозивају да сиђе до њих да га часте, а он им се само лукаво смешкао. Наљутише се на њега и одлучише да се попну на небо да га измлате. Узеше дугачке мердевине и прислонише их уз велики орах. Само што је чича Триша закорачио на њих, видеше и други месец како вири из реке, а потом и трећи како их гледа кроз прозор крчме. Утрчаше у крчму, али тамо од месеца ни трага ни гласа. Појурише ка реци али га не видеше ни тамо као ни на небу. Вратише се у крчму и наставише да пију.

Одједном, сети се чича Триша мачка у џаку, али није могао да се сети да ли он треба да баци џак са мачком у реку, или џак треба да баци њега. Тетурајући се, упрти џак на леђа, спусти се на обалу реке и тужно рече : "Хајде, цаче, баци ме у воду! Баци ме, Тошо, стари друже!" Пошто се ни џак ни мачак нису мрдали, чича закључи да му је живот поштеђен,

обећа да неће више красти сланину и оде да поново пије. До поноћи су се толико напили да су заборавили ко је од њих млинар а ко крчмар.

Ујутру, кад се разданило, чича Триша пође низ реку да тражи свог мачка. Завиривао је од вира до вира, питао рибе јесу ли у води виделе џак са мачком, испитивао је пролазнике, али узалуд. Чича се питао да га нису можда птице однеле кад га нема ни у води ни на земљи. Врапци су се клеали да никада у животу нису видели џак са мачком. Тужан и невесео врати се у крчму и упита крчмара шта да раде. Он му рече да ће написати оглас да је изгубљен мачак у џаку и прилепиће га на зид крчме јер у њу долази много људи. А сам зид је већ био облепљен најразличитијим огласима.

У међувремену, мачак Тоша, који је и даље био везан у џаку, ослушкивао је околину и на основу пљускања таласа и зрикања попаца, закључио је да се налази поред саме обале реке и да је ноћ. Два пољска миша су помислила да има хране у џаку, па су почели да га грицају. Мачак дрекну и мишеви се уплашише и побегоше. Мачак оста сам. Касније до џака дођоше два зеца који су помислили да је у џаку купус, скочише на џак, а мачак Тоша од бола и страха дрекну и зечеви побегоше. Мачак опет оста сам. Потом је чуо кораке, за које је једино знао да нису чича Тришини и осети да се подиже у ваздух. Тада за њега почиње права авантура!

Џак је узела скитница и однела га је на чувени вашар, на ком се продаје све и свашта на свету и вара се на све могуће начине. Угура се поред човека са белим мишем Пророком и поче да дозива народ, говорећи да продаје лавље маче које се пење по дрвећу, лови птице и мишеве, а кад порасте ловиће медведе, вукове, зечеве и остале звери. Људи му нису веровали па га је човек са белим мишем замолио да провири мало у џак. Како се нагнуо, тако је миш упао у џак, а његов газда је почео да виче. Људи су се успаничили и ускоро је читав вашар почео да бежи. У тој трци скитница испусти џак, који узе чича Брко, мислећи да је то његов џак са прасетом. Кад је схватио да је то џак са лавом, он га остави на својој њиви, на којој му медвед краде кукуруз, у нади да ће га лав отерати.

Мачак и бели миш Пророк остадоше сами и договорише се да се удруже јер им прети опасност од медведа. Миш тада прогризе џак и они изађоше напоље. У тихој летњој ноћи чули су тужно завијање шареног пса ког је чича Брко везао за крушку да би му одбранио њиву од медведа Крушкотреса Кукурузовића.

Мачак, миш и пас се удружише и сковаше план како да намагарче медведа. Када се појави трапава звер, Шаров му рече да бежи колико га ноге носе јер је у близини виђен мачак лав који је већ растерао један вашар и опустошио цели град и који је обећао да ће га још вечерас појести ако га улови, а да

је миш Пророк, за њега прорекао страшне ствари ако се икада врати на ову њиву. Медвед се уплаши од тих речи и пророчанства и брже боље побеже у мрачну пећину.

Пред зору, мачак се склупча поред Шарова и заспа као топче. А када се пробудио, поново је био у цаку.

Ту га је ставио чича Брко и однео га кући да лови мишеве. Познајући мачију нарав, он га је потковао ораховим љускама и залио воском, да се не би попео под кров и појео му сланину. Његове нове ципеле су толико лупале да су мишеви помислили да је газда набавио коњића да их лови. Ујутру је Брко почео да бије мачка јер је целу ноћ лупао и он није могао да спава. Друго вече му је везао канап, довољно дугачак да се шета по целој кући, а довољно кратак да не може да дохвати сланину.

Када се миш Пророк растао од мачка Тоше, увуче се у мишију рупу у којој је била цела породица пољског миша и сви су били преплашени. Мислили су да напољу пада киша од мачака. Рекао им је да је он чувени миш Пророк, да има доброг пријатеља мачка Тошу и да се уз њега не боји ничега. Пошто је био бео, ружичастих очију и имао пророчанску моћ, као из њихових старих прича, пољски мишеви га поставише за свог војводу. Мудро им рече да мачки треба ставити звонце око врата да би је чули када долази. А у међувремену док се они не договоре ко ће од њих то урадити, он ће бити код свог пријатеља мачка Тоше.

Испод крушке је затекао само Шарова који му је рекао да је газда Брко однео у цаку мачка Тошу. Кренуо је да га тражи. Тако је стигао и до газда Бркине куће где је нашао мачка Тошу који је покушавао да дохвати укусну сланину. Прегризоа је канап и заједно почеше да једу укусну сланину. А шта би друго и радили?! Кад су се најели, провукли су се кроз рупу на крову и изашли у двориште. Тада је миш Пророк зајахао мачка Тошу и убрзо су стигли до Шарова. Миш Пророк је прегризоа и његово уже око врата, ослободио га и вратио се да са мишем домаћином обиђе своје војводство.

Када су видели разјареног газда Брку, Шаров и мачак Тоша побегоше према планини. Јурећи их он стиже до оне велике пећине где се сакрио Крушкотрес Кукурузовић. Газда Брко уђе у мрачну пећину, напипа нешто мекано, подиже тољагу и викну: „Начинићу од ваше коже капут и шарен торбак!“ На то медвед урликну : „Аха, ја ћу ти показати како се од мрког меде праве шарени торбаци“ и пропе се на задње ноге. Преплашени Брко потрча колико га ноге носе, а за њим крену и Крушкотрес. Пројурише поред мачка Тоше и Шарова у правцу Бркиног села.

Мачак Тоша и Шаров кренуше полако споредним стазама кроз шумарке и стигоше крај реке у близину крчме. Чули су како крчмар виче на своју куварицу Провалију и грди је што је кости дала лажљивом Жући који около прича да је он тај који је дошао главе мачку Тоши, а да је

уствари Тоша украден испред његове крчме и поче наглас читати олас. Тоша се обрадова кад је чуо шта пише у огласу и он и Шаров кренуше ка чича Тришином млину.

Кад су се приближили и провирили из кукуруза, чули су Жућино хвалисање како је јурио мачка Тошу до краја света и како га је кроз врата на граници избацио напоље. Мачак и Шаров су смислили план. Шаров се сакрио, а Тоша је стао испред и повикао. Кад га је видео, Жућа је стрчао до кукуруза ка Тоши али се сударио са великим Шаровом. Лајали су, котрљали се, превртали и скичали све док Жућа није побегао низ реку према селу.

Чича Триша је то видео из млина, препознао је свог мачка Тошу и скочио од радости. Јако му се обрадовао. Загрлио га је, као и храброг Шарова, који је отерао крадљивца Жућу. У част Тошиног повратка направио је велику гозбу на коју је позвао крчмара Винка Шљивића.

Време брзо пролази, чича Тришина воденица без престанка меље, а на њеном прагу седи чича Триша у пуши лулу. Мачак Тоша и Шаров обично седе код његових ногу и пазе на незване госте. Глас о њиховој слози и великом пријатељству је стигао чак и до Крушкотреса Кукурузовића.

Једном годишње на дан Тошиног повратка, чича Триша и крчмар Винко Шљивић састају се код воденице, пију и прете месецу. А месец им се само смешка, огледа се у води, у очима Мачка Тоше и зеницама Шарова.